

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра _____ будівництва, архітектури, геодезії та землеустрою _____

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

в.о. декана

аграрного факультету

Л. М. Лилия Лилия МАРТИНЕЦЬ

“12” вересня 2022 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

ЗЕМЛЕУСТРІЙ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Ступінь вищої освіти _____

Бакалавр

(бакалавр, магістр)

Факультет (назва)	Галузь знань (шифр і назва галузі знань)	Спеціальність (шифр і назва спеціальності)	Освітня програма (назва освітньої програми)
Аграрний	19 Архітектура та будівництво	193 Геодезія та землеустрій	Геодезія та землеустрій

Робоча програма навчальної дисципліни «Землеустрій» для здобувачів вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальності 193 Геодезія та землеустрій.

«08» серпня 2022 року – 13 с.

Розробник:

Сібірічева Лідія Миколаївна, асистент кафедри будівництва, архітектури, геодезії та землеустрою

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри будівництва, архітектури та землеустрою
Протокол від «24» серпня 2022 р. № 1

В. о. завідувача кафедри
«24» серпня 2022 р.

Олексій ОВЧАРЕНКО

Схвалено проєктною групою освітньої програми «Геодезія та землеустрій»

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Землеустрій» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалавр галузі знань 19 «Архітектура та будівництво» формує інтегральну, загальні та спеціальні (фахові) компетентності та програмні результати навчання, якими оволодіють здобувачі вищої освіти.

Мета вивчення навчальної дисципліни - забезпечення студентів знаннями в галузі землеустрою, уміннями та навичками, необхідними для виконання завдань для досягнення оптимального ступеня впорядкування раціонального використання земельних ресурсів, охорони земель та навколишнього природного середовища, володіння інформацією про стан земельних ресурсів та довкілля, прийняття правильних прогнозних, планувальних, проектних та управлінських рішень.

Завдання вивчення дисципліни:

1. реалізація політики держави з науково обґрунтованого перерозподілу земель, формування раціональної системи землеволодінь і землекористувань з усуненням недоліків у розташуванні земель, створення екологічно сталих ландшафтів і агросистем;

2. створення інформаційного забезпечення правового, економічного, екологічного і містобудівного механізму регулювання земельних відносин на національному, регіональному, локальному, господарському рівнях шляхом розробки пропозицій зі встановлення особливого режиму і умов використання земель;

3. встановлення на місцевості меж адміністративно-територіальних утворень, територій з особливим природоохоронним, рекреаційним і заповідним режимами, меж земельних ділянок власників і землекористувачів;

4. здійснення заходів щодо прогнозування, планування, організації раціонального використання та охорони земель на національному, регіональному, локальному і господарському рівнях;

5. організації територій сільськогосподарських підприємств із створенням просторових умов, що забезпечують еколого-економічну оптимізацію використання та охорони земель сільськогосподарського призначення, впровадження прогресивних форм організації управління землекористуванням, удосконалення співвідношення і розміщення земельних угідь, системи сівозмін, сінокосо- і пасовищезмін;

6. розробки системи заходів зі збереження і поліпшення природних ландшафтів, відновлення і підвищення родючості ґрунтів, рекультивациі порушених земель і землювання малопродуктивних угідь, захисту земель від ерозії, підтоплення, висушення, зсувів, вторинного засолення і заболочення, ущільнення, забруднення промисловими відходами і хімічними речовинами та інших видів деградації, консервації деградованих і малопродуктивних земель, із запобігання іншим негативним явищам;

7. організації територій несільськогосподарських підприємств,

організацій і установ для створення умов ефективного землекористування та обмежень і обтяжень у використанні земель.

Навчальна дисципліна формує такі міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліни, що передують: «Земельне право»

Дисципліни, що забезпечуються: «Державний земельний кадастр», «Законодавчо-правові основи землеустрою та кадастру», «Навчальна практика зі спеціальності GNSS»

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньої програми «Геодезія та землеустрій» спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі геодезії та землеустрою.

Загальні компетенції (ЗК):

ЗК8. Здатність працювати в команді

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК4. Здатність обирати та використовувати ефективні методи, технології та обладнання для здійснення професійної діяльності у сфері геодезії та землеустрою.

СК9. Здатність застосовувати інструменти, прилади, обладнання, устаткування при виконанні завдань геодезії та землеустрою.

СК11. Здатність здійснювати геодезичний моніторинг земної поверхні, природних об'єктів, інженерних споруд.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН4. Знати та застосовувати у професійній діяльності нормативно-правові акти, нормативно-технічні документи, довідкові матеріали в сфері геодезії та землеустрою і суміжних галузей;

ПРН6. Знати історію та особливості розвитку геодезії та землеустрою, їх місце в загальній системі знань про природу у суспільстві;

ПРН15. Розробляти і приймати ефективні рішення щодо професійної діяльності у сфері геодезії та землеустрою, у тому числі за умов невизначеності.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Статус навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 5	Галузь знань: 19 «Архітектура та будівництво»	Обов'язкова	
	Спеціальність: 193 «Геодезія та землеустрій» Освітня програма: «Геодезія та землеустрій»		
Змістовних модулів -	Рівень вищої освіти: перший Ступень освіти: бакалавр	Рік підготовки:	
		3-й	3-й
		Семестр	
		6-й	6-й
		Лекції	
		24 год.	6 год.
		Практичні	
		26 год.	8 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		100 год.	136 год.
		Форма контролю: екзамен	
Загальна кількість годин - 150			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3, самостійної роботи здобувача- 7			

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Землеустрій – засіб раціонального використання та охорони земельних ресурсів

Поняття землеустрою. Мета землеустрою. Завдання землеустрою

Тема 2. Основні напрями планування, використання та охорони земель

Концептуальні вирішення планування і використання території країни. Території спеціального охоронного режиму господарювання. Санітарно-епідеміологічний та екологічний стан. Основні напрямки землевпорядкування території. Види робіт із землевпорядкування території. Суть землеустрою.

Тема 3. Види робіт із землеустрою. Землевпорядна документація

Види робіт із землеустрою. Стадії здійснення землеустрою. Земельна ділянка як основа земельно-кадастрової одиниці. Інформація про земельні ресурси. Проведення земельного кадастру.

Тема 4. Склад і структура земельних угідь України

Класифікація земель за цільовим призначенням. Розподіл земель за категоріями. Земельна ділянка як основа земельно-кадастрової одиниці.

Тема 5. Землі житлової та громадської забудови

Житлові забудови-житлові зони. Громадські будівлі та споруди – громадські зони. Рекреаційні зони в зоні житлової та громадської забудови. Курортні зони. Зони транспортної інфраструктури. Комунально – складські зони. Виробничі зони. Спеціальні зони. Землі природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення. Землі оздоровчого призначення. Землі рекреаційного призначення. Землі історико-культурного призначення. Землі лісового фонду. Землі водного фонду. Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

Тема 6. Загальнодержавні програми використання й охорони земель України

Передумови використання території України. Визначення територій за видами переважного використання. Види та режими переважного використання. Загальнодержавні цільові програми використання і охорони земель. Основні напрями робіт з землеустрою. Формування складових структурних елементів. Охорона та відтворення земельних ресурсів. Структурні елементи екомережі.

Тема 7. Планування використання земель на території сільської ради

Схема землеустрою на місцевому рівні. Законодавча база. Основні завдання схеми землеустрою. Етапність виконання схеми землеустрою сільської ради. Використання схеми планування території сільської (селищної) ради. Складання і зміст схеми землеустрою щодо планування використання території сільської ради. Пропозиції та обґрунтування перспективного розвитку та використання території сільської ради. Склад графічних матеріалів схеми землеустрою сільської селищної ради. Порядок розроблення, погодження і затвердження схеми. Погодження матеріалів схеми

землеустрою з обласними організаціями. Погодження схеми землеустрою. Порядок внесення змін до схеми землеустрою.

Тема 8. Проектно-вишукувальні роботи в землеустрої

Землеустрій та об'єкти проектування. Розробники та замовники документації із землеустрою. Топографо-геодезичні вишукування у землеустрої. Інвентаризація земель при здійсненні землеустрою. Грунтові, геоботанічні та інші обстеження земель при здійсненні землеустрою. Бонітування ґрунтів при здійсненні землеустрою. Земельно-оціночні роботи при здійсненні землеустрою. Природно-сільськогосподарське районування земель при здійсненні землеустрою. Технічне та технологічне забезпечення землеустрою. Надання консалтингових послуг з питань землеустрою. Землеустрій на загальнодержавному і регіональному рівнях. Землеустрій на місцевому рівнях. Види землевпорядних проектно-вишукувальних робіт.

Тема 9. Деградація ґрунтів

Поняття деградації ґрунтового покриву. Ерозія.

Тема 10. Охорона земель при здійсненні господарської діяльності

Охорона та поліпшення земель. Заходи з підвищення продуктивності та охорони земель. Вимоги до власників землі і землекористувачів при здійсненні господарської діяльності. Консервація деградованих земель та малопродуктивних угідь. Порядок здійснення консервації земель. Склад проекту консервації земель. Порядок розроблення проекту консервації земель. Підготовчі роботи. Планово-картографічна основа для розробки проекту консервації деградованих та малопродуктивних земель. Економічне стимулювання заходів з охорони земель. Погодження та затвердження проекту консервації земель. Перенесення проекту в натуру. Усунення змін до державної статистичної звітності з кількісного обліку земель. Авторський нагляд за виконанням проекту консервації земель. Фінансування робіт з консервації земель.

Тема 11. Землевпорядне проектування

Задачі землевпорядного обстеження. Визначення водоохоронних смуг. Складання креслення землевпорядного обстеження. Трансформація угідь. Розрахунок коефіцієнтів екологічної стабільності та антропогенного навантаження на довкілля.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	усього	денна форма				заочна форма				
		у тому числі				усьог о	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Землеустрій – засіб раціонального використання та охорони земельних ресурсів	12	2	-	-	10	12	-	-	-	12
Тема 2. Основні напрями планування, використання	12	2	-	-	10	13	1	-	-	12

та охорони земель										
Тема 3. Види робіт із землеустрою. Землевпорядна документація	12	2	-	-	10	13	1	-	-	12
Тема 4. Склад і структура земельних угідь України	18	2	6	-	10	14	-	2	-	12
Тема 5. Землі житлової та громадської забудови	12	2	-	-	10	12	-	-	-	12
Тема 6. Загальнодержавні програми використання й охорони земель України	18	2	6	-	10	15	1	2	-	12
Тема 7. Планування використання земель на території сільської ради	12	2	-	-	10	13	1	-	-	12
Тема 8. Проектно-вишукувальні роботи в землеустрої	18	2	6	-	10	15	1	2	-	12
Тема 9. Деградація ґрунтів	8	2	-	-	6	12	-	-	-	12
Тема 10. Охорона земель при здійсненні господарської діяльності	22	4	8	-	10	19	1	2	-	16
Тема 11. Землевпорядне проектування	6	2	-	-	4	12	-	-	-	12
Усього годин	150	24	26	-	100	150	6	8	-	136

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Законодавство про землеустрій: становлення та його розвиток. Теоретичні основи землеустрою	6
2	Землеустрій у зарубіжних країнах. Склад і види землевпорядних робіт	6
3	Землеустрій у період реформування земельних відносин	6
4	Управління системою землеустрою	8
	Разом:	26

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Землеустрій – засіб раціонального використання та охорони земельних ресурсів	10
2	Основні напрями планування, використання та охорони земель	10
3	Види робіт із землеустрою. Землевпорядна документація	10
4	Склад і структура земельних угідь України	10
5	Землі житлової та громадської забудови	10
6	Загальнодержавні програми використання й охорони земель	10

	України	
7	Планування використання земель на території сільської ради	10
8	Проектно-вишукувальні роботи в землеустрої	10
9	Деградація ґрунтів	6
10	Охорона земель при здійсненні господарської діяльності	10
11	Землевпорядне проектування	4
	Разом:	100

Основні види самостійної роботи, передбачені при опануванні навчальної дисципліни:

1. Вивчення лекційного матеріалу;
2. Підготовка до лабораторних занять;
3. Опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, інструкцій, ДБН;
4. Робота з інформаційними ресурсами мереж Інтернет (пошук та обробка інформації);
5. Виконання завдань самостійної роботи;
6. Самоконтроль та самоаналіз засвоєння навчальної дисципліни.

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання, які використовуються викладачем під час викладання дисципліни:

1. Словесні методи навчання:

- **Пояснення.** Словесне тлумачення понять, явищ, принципів дії приладів, слів, термінів тощо. Використовують переважно під час викладання нового матеріалу, а також у процесі закріплення, особливо тоді, коли викладач відчуває, що здобувачі вищої освіти чогось не зрозуміли. Пояснення часто супроводжується різними засобами унаочнення, спостереженням, дослідями. Успіх пояснення залежить від його доказовості, логічності, чіткості, образності мовлення.

- **Розповідь.** Монологічна форма викладання. Застосовують її за необхідності викласти навчальний матеріал системно, послідовно.

- **Бесіда.** Метод навчання, за якого викладач за допомогою запитань спонукає здобувачів вищої освіти до відтворення набутих знань, формування самостійних висновків і узагальнень на основі засвоєного матеріалу.

- **Навчальна дискусія.** Публічним обговоренням важливого питання і передбачає обмін думками між здобувачами вищої освіти або викладачами і здобувача вищої освіти. Вона розвиває самостійне мислення, вміння відстоювати власні погляди, аналізувати й аргументувати твердження, критично оцінювати чужі і власні судження. Під час навчальної дискусії обговорюють наукові висновки, дані, що потребують підготовки за джерелами, які містять ширшу інформацію, ніж підручник. Дискусія спрямована не лише на засвоєння нових знань, а й на створення емоційно насиченої атмосфери, яка б сприяла глибокому проникненню в істину.

- **Ілюстрування.** Полягає воно в застосуванні посібників, плакатів, географічних та історичних карт, схем, рисунків на дошці, картин, фотографій,

моделей тощо. Ілюстрації до навчального матеріалу, наприклад, рослин, тварин, мінералів, техніки та ін., полегшують його сприймання, сприяють формуванню конкретних уявлень, точних понять.

- **Демонстрування.** Метод передбачає показ матеріалів у динаміці (використання приладів, дослідів). Він ефективний, коли всі здобувачі вищої освіти мають змогу сприймати предмет або процес. Викладач зосереджує увагу на основному, допомагає виокремити істотні аспекти предмета, явища, супроводжуючи показ поясненням, розповіддю. Демонструючи моделі, виробничі процеси на підприємстві, слід обов'язково подбати про дотримання правил техніки безпеки.

2. Практичні методи навчання:

- **Практичні роботи.** Цінність, як методу полягає в тому, що вони сприяють зв'язку теорії з практикою, озброюють здобувачів вищої освіти методами дослідження в природних умовах, формують навички користування приладами, вчать обробляти результати вимірювань і робити правильні наукові висновки.

- **Метод конкретизації.** допомагає здобувачу вищої освіти перейти від безпосередніх вражень до розуміння сутності того, що вивчається: результати конкретизації постають у формі прикладів, схем, моделей тощо.

- **Метод виокремлення основного.** Полягає він у розподілі інформації на логічні частини і виокремленні серед них основних.

3. Інтерактивні стратегії навчання для заохочення мовлення:

- **Виступ.** Поставте питання навколо певної теми, розділіть здобувачів вищої освіти на пари і дайте їм можливість обговорити завдання і потім висловитися. Завдяки цій вправі здобувачі вищої освіти більше запам'ятовуватимуть і будуть звикати до публічних виступів.

- **Запитай в того, хто знає.** Запропонуйте здобувачам вищої освіти завдання для самостійного вирішення. Через деякий час дайте правильну відповідь. Нехай піднімуть руки ті, хто правильно вирішив завдання. Ті, хто не впорався, нехай підходять до тих, хто знайшов правильну відповідь, і отримують пояснення.

5. ФОРМИ КОНТРОЛЮ, МЕТОДИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

До основної форми контролю відноситься:

-екзамен.

До основних методів відноситься:

-опитування;

-презентації результатів виконаних лабораторних робіт;

-тестування

Таблиця 5.1. Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти спеціальності 192 «Будівництво та цивільна інженерія», освітньої програми «Будівництво та цивільна інженерія».

Поточний контроль											Семестровий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	5	40	100

T1, T2 ... T11 – теми навчальної дисципліни.

Таблиця 5.2 Взаємозв'язок між результатами навчання та обов'язковими видами навчальної діяльності (робіт)

Результати навчання	Види робіт			
	Тест	Письмова робота	Практичне завдання	Усна відповідь
ПНР4. Знати та застосовувати у професійній діяльності нормативно-правові акти, нормативно-технічні документи, довідкові матеріали в сфері геодезії та землеустрою і суміжних галузей.	+		+	
ПНР6. Знати історію та особливості розвитку геодезії та землеустрою, їх місце в загальній системі знань про природу і суспільство.			+	+
ПНР15. Розробляти і приймати ефективні рішення щодо професійної діяльності у сфері геодезії та землеустрою, у тому числі за умов невизначеності.	+	+	+	

Критерії оцінювання

Оцінювання навчальних досягнень здобувача освіти відбувається відповідно до прийнятої шкали оцінювання в Університеті. Поточний контроль реалізується у формі опитування за темами дисципліни, виступів/доповідей на заняттях, участю в розв'язанні практичних завдань/задач/ ситуацій/кейсів. До поточного оцінювання допускаються всі здобувачі, відповідний розподіл балів зазначено у коментарі до завдання, мінімальна кількість балів – 40, а максимальна – 60, у тому числі 10 балів – максимальна оцінка за академічну активність. Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. Засобами діагностики результатів навчання є стандартизовані тести. До підсумкового семестрового контролю з навчальної дисципліни допускаються лише ті здобувачі освіти, що успішно склали поточний контроль або відпрацювали пропуски, отримавши мінімум від 20 балів, максимум – 40, таким

чином щоб загальна кількість балів відповідала мінімальній межі у 60 балів.

Таблиця 5.3 – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзаменаційна оцінка	Залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- віртуальне навчальне середовище Moodle
- Office365

1. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Закон України "Про землеустрій" (зі змінами) від 22.05.2003 № 858- IV
2. Атаманюк О. П. Стан і проблеми впровадження проектів землеустрою аграрних підприємства регіональному рівні // Збалансоване природокористування. 2014. №1. С. 144-150.
3. Бусуйок Д. Управлінські та сервісні правовідносини в земельному праві України: монографія. К.: Ніка-Центр, 2017. 352 с
4. Гарнага О. М. Основи управління землекористуванням: монографія. Рівне: НУВГП, 2014. 212с.
5. Гавриш Н. С. Використання, відтворення та охорона ґрунтів в Україні: теоретико-правові аспекти: монографія. Одеса: Юрид. л-ра, 2016. 398 с.
6. Добряк Д. С., Кузін Н. В. Землеустрій як інструмент реабілітації деградованих земель сільськогосподарського призначення // Збалансоване природокористування. 2016. №3. С.116- 126.
7. Котикова О. І. Моніторинг та оцінка сталості розвитку

сільськогосподарського землекористування регіонів України // Економіка АПК.2017. №5. С. 24-32.

8. Моніторинг земельних відносин в Україні. 2016-2017: статистичний щорічник / Програма «Підтримка прозорого управління земельними ресурсами в Україні». К.: 2018. 168 с.

9. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III зі змінами та доповненнями.

10. Закон України «Про оцінку земель» № 1378-IV.

Допоміжна література

1. Журнал "Землевпорядний вісник", 1997 - 2021 рр - <http://zemvisnuk.com.ua>
2. Джос А.М., Мілехін П.О. Еколого–ландшафтне обґрунтування раціонального скорочення ріллі в агроландшафтах // Землевпорядний вісник. – 2000. – С. 21–23.

3. Другак В. М. Теоретичні та методичні основи економіки землекористування та землевпорядкування. К.: ЦЗРУ, 2004. – 152с.

4. Третяк А.М. Економіка землекористування та землевпорядкування. Навч. посібник. – К.: ТОВ ЦЗРУ, 2004. – 542 с.

5. Оцінка земель: Навчальний посібник / М.Г. Ступень, Р.Й. Гулько, І.Р. Залуцький, О.Я. Микули та ін. За ред. М.Г. Ступень – Львів «Новий світ - 2000». – 2008. – 308 с.

6. Панас Р.М. Грунтознавство: Навчальний посібник. - Львів «Новий світ - 2000». – 2006. – 372 с.